

TEADUS- JA ARENDUSNÕUKOGU ISTUNGI PROTOKOLL nr 38

Tallinnas 1. veebruaril 2005. a.

Algus 11.00, lõpp 13.25

Juhataja: Juhan Parts

Protokollija: Kristi Hakkaja ja Krista Bauert

Võtsid osa TAN-i liikmed: Jaak Aaviksoo, Andrus Ansip, Andres Keevallik, Toomas Luman, Toivo Maimets, Allan Martinson, Juhan Parts, Mart Saarma, Linnar Viik, Richard Villems

Teised osalejad: Krista Bauert, Tea Danilov, Eero Elenurm, Kristi Hakkaja, Kristjan Haller, Merle Krigul, Raul Malmstein, Erki Peegel, Rein Vaikmäe.

KAVANDATUD PÄEVAKAVA

1. Päevakava kinnitamine
2. 20. septembril 2004 toimunud eelmise TANi koosoleku protokoll – kinnitamiseks
3. Peaministri tervitus uuele TANi koosseisule – peaminister Juhan Parts
4. TANi põhimääruse, TANi allkomisjonide määruse ja TANi allkomisjonide koosseisude kinnitamise korralduste eelnõud – heakskiitmiseks – VV arendusnõunik Raul Malmstein, haridus- ja teadusminister Toivo Maimets, majandus- ja kommunikatsiooniminister Andrus Ansip
5. Teaduspoliitika komisjoni tegevuse ülevaade – infoks – Haridus- ja Teadusministeeriumi innovatsioonipoliitika nõunik Rein Vaikmäe
6. Innovatsioonipoliitika komisjoni tegevuse ülevaade – infoks – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi Tehnoloogia ja Innovatsiooni talituse juhataja Kitty Kubo
7. TANi tegevusplaan järgnevas kolmeks aastaks – aruteluks – VV arendusnõunik Raul Malmstein
8. Soome ja Eesti T&A koostöö tööühma tegevuse ülevaade ja ettepanekud – infoks ja aruteluks - VV arendusnõunik Raul Malmstein
9. Teadus- ja arendustegevuse baasfinantseerimise määramise tingimused ja kord – heakskiitmiseks – haridus- ja teadusminister Toivo Maimets
10. Kohal algatatud küsimused

1. Päevakava kinnitamine

Peaminister alustab uue TANi koosseisu esimest koosolekut ja soovib teada, kas osalejatel on päevakorra osas ettepanekuid.

R. Villems soovib kohal algatatud küsimuste hulka lisada punkti, mille sisuks on Geenivaramu olukorra kohta informatsiooni jagamine ja seda kuni 5 minuti jooksul.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

1. Kinnitada 01.02.2005 Teadus- ja Arendusnõukogu istungi päevakava järgmiste muudatusega:
 - 1.1. päevakorrale lisatakse kohal algatatud punktina Geenivaramu olukorrast informeerimine Richard Villemsi poolt.

2. Eelmise 20.09.2004 TANi istungi protokollki kinnitamine

Peaminister küsib, kas osalejad soovivad teha korrektiive eelmise istungi protokollki.

T. Maimets märgib, et protokollist on puudu Lisa 1.

K. Hakkaja märgib, et eksituse tõttu on protokollki lisa jäänud materjalidele lisamata, kuid sellega on võimalik tutvuda TANi koduleheküljel internetis eelmise TANi istungi materjalide juures.

M. Saarma märgib, et temani ei ole jõudnud eelmisel TANi istungil toimunud hääletuse kirjalik tagaside.

R. Malmstein kinnitab, et hääletuse tagasiside sai elektrooniliselt TANi liikmetele välja saadetud ning tõdeb, et tegemist võib olla tehnilise probleemiga. Ülevaade kirjalikust hääletusest ja selle tulemused on kirjas eelmise koosoleku protokollis Lisas 1, mis on saadaval TANi kodulehel.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

2. Kinnitada 20.09.2004 toimunud Teadus- ja Arendusnõukogu istungi protokoll.

3. Peaministri tervituskõne uuele TANi koosseisule

Peaminister tervitab kõiki endise ja uue TANi koosseisu liikmeid ning tänab neid, kes pakkumise Nõukogu töös osalemiseks vastu on võtnud. TAN on 10 aastat otsinud oma kohta ja töötanud erineva intensiivsuse ja erineva kaalutlusega, mis kõik on alati sõltunud TANi liikmete tööst.

TANi laadsed nõukogud on olemas erinevates riikides ja nende ülesandeks on valitsuse nõustamine ja strateegiline arutelu eelkõige T&A ja innovatsiooni aga ka teiste ühiskonna arenguga seotud küsimuste osas. Nõukogu koosseisu on ühendatud teadlased, poliitikud ja ettevõtjad. Me oleme arutanud uue TANi koosseisu puhul ka seda, kas esindatud peaksid olema ka töövõtjad. Jõudsime arutelu tulemusena sellisele järeldusele, et Eesti ühiskonnas ei ole töövõtjate esindus veel niivõrd väljakujunenud ja tugev, et selles protsessis osaleda. Samas on selge, et tegelikult T&Ast ja innovatsioonist rääkides on vajalik see, et ka töötajad antud teemasid mõistaksid. Üks küsimus, mis on jäänud õhku ja mille osas võiksime ka mõtteid vahetada ja mis tuli aktuaalseks juba TANi koosseisu kinnitamisel, on see, kas võiksime siia kaasata ka nn "säästva arengu mõtlejaid". Peaksime selle küsimuse uuesti tõstatama ja kaasama protsessi inimesi, kes tegelevad säästva arengu temaatikaga. Teadupärast on valitsuse juures olemas ka säästva arengu komisjon ja mingil hetkel tegelevad T&A, innovatsioon ja säästev areng kõik sarnaste teemadega. Hetkel on aga TANi koosseis 12-liikmeline ja enamus liikmeid on ka täna siin kohal.

Sisulise poole pealt ei hakka peaminister siinkohal arutlema T&A ja innovatsiooni hetkeseisu üle, mis on märgitud päevakorda eraldi. Pigem kutsub peaminister üles kõiki siiatulnud isikuid käsitlema asju vähem administreerivalt, kuna oleme siiski nõuandev kogu. Siiani on meie tegevus olnud rohkem administreeriv. Kogu meie tegevuse sisuks ei ole tegelikult niivõrd riigi raha eraldamine, vaid pigem teatud ühiskonna suundumuste ja hoiakute mõjutamine. Seetõttu ongi suur roll siin poliitikuid, teadlasi ja ettevõtjaid esindavatel inimestel.

Peaminister soovib TANile kollektiivset ja innovaatilist lähenemist oma tööle. Edaspidi peaksime püüdma koguneda umbes iga kolme kuu tagant. Selleks, et koosolekud oleksid sisukad, on oluline kõigi osalejate enda panus. Kui koosolek kujuneb selliseks, et ainult sekretariaat ja ametnikud oma muresid siin ette kannavad, siis muutub TAN ainult formaalsuseks. Peaminister kutsub TANi liikmeid üles tõstatama teemasid ja neid aegsasti ette valmistama.

4. TANi põhimääruse, TANi allkomisjonide määruse ja TANi allkomisjonide koosseisude kinnitamise korralduste eelnõud.

R. Malmstein märgib, et TANi põhimääruse puhul on tegemist sisuliselt kodukorraga. Nagu kokkulepe oli, et hakatud eelmise koosseisu ajal TANi põhimäärust kinnitama, vaid oodati ära koosseisu muudatused. Materjalides on ära toodud muudatustepanekud. R. Malmstein juhib tähelepanu paarile olulisele aspektile, millele TAN peaks andma oma kinnituse:

- a. Kõikidel TANi liikmetel on õigus päevakorda teemasid panna ja seda ka ette teatamata. Tungiv soovitus on siiski, et teemad leiaksid eelnevalt käsitlust kas

ühes või mõlemas allkomisjonis tagamaks seda, et materjal oleks eelnevalt põhjalikult läbi töötatud ja võimaluse korral oleks ka sisuline arvamus juurde pandud, mis hõlbustab TANI täiskogu tööd. Lõpliku päevakorra, mille alusel TANI töö toimub, kinnitab TANI esimees, antud juhul peaminister.

- b. Eelmises määruses oli sees tehniline viga, mille järgi pidi olema kohal kõik 12 liiget, et nõukogu oleks otsustusvõimeline. Ettepanek on jääda 8 inimese kvoorum juurde, kuna kõik liikmed ei saa alati osaleda.

Käesoleval aastal on plaanis muuta enamust TANI tööst elektrooniliselt kättesaadavaks sarnaselt valitsuse ja KAN-i tööle. Osalejatel saavad olema salasõnad, mille kaudu neil on võimalik materjalid kätte saada koduleheküljelt.

Peaminister soovib teada, kas majandus- ja kommunikatsiooniministril on teema kohta kommentaare.

A. Ansip soovib kommenteerida TANI allkomisjonide töös osalevate inimeste koosseisu. Esiteks asendab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist (edaspidi MKM) alates sellest päevast Nõukogu ja ka komisjonide töös Kitty Kubot, kes on lapseootel, Tea Danilov. Innovatsioonipoliitika komisjonis esindab Kristjan Haller Haridus- ja Teadusministeeriumit (edaspidi HTM). Heldur Meerits (Audentes AS) on esindatud asjatundjana innovatsiooni küsimustes. Eelmisest koosseisust on tuttav Peep Sürje TTÜ-st. Ain Heinaru ning Mart Ustav Tartu Ülikoolist on uued liikmed. Tehnilistel põhjustel on nimekirjast hetkel puudu Raul Malmsteini nimi, aga tegelikult on ka tema Innovatsioonipoliitika komisjoni liige.

T. Maimets kommenteerib plaane teaduspoliitika komisjoni koosseisu osas. Teaduste Akadeemia uued osakonnajuhatajad Ilmar Koppel ja Peeter Saari asendavad endiseid (Jaak Järv ja Endel Lippmaa). Lisatud on Peeter Tulviste, kuna siamaani polnud seda osakonda Teaduste Akadeemiast esindatud. Tea Danilov asendab eelnimetatud meeldival põhjusel Kitty Kubot.

Peaminister küsib, kas osalejatel on komisjonide liikmete teema suhtes küsimusi.

R. Villems leiab, et esineb üks vastuolu. Kui TANI istungite puhul on selge, kuidas asju päevakorda esitatakse, siis komisjonide töö puhul on ebaselge, kuidas ja kes neile materjale päevakorda esitada saab. Oletame, et härra Villems kui TANI liige tahab midagi päevakorda tõsta, siis selleks puudub selge mehhanism, mille järgi saab vajaliku teema komisjonidele tööks esitada.

Peaminister ütleb, et seda märkust tuleb arvestada ning täpne formuleering mõeldakse välja.

M. Saarma märgib, et Innovatsioonipoliitika komisjonil puudub aseesimees. Mõlemad komisjonid tunduvad Skandinaavia poolt vaadatuna väga maskuliinsed. Mõlemas on üks naine ja see on üks ja seesama.

Peaminister küsib, kas härra Saarmal on kedagi välja pakkuda?

M. Saarma pakub Teaduspoliitika komisjoni välja näiteks Merike Kelve, aga olulisem on see, et sellele teemale tasub mõelda, kuna Euroopa poolt vaadatuna paistab olukord väga kummaline.

A. Martinson arvab, et TANI liikmel peaks olema võimalus päevakorra suhtes suhelda otse TANI sekretariaadiga, mitte otsida komisjone taga ministeeriumite juurest. Võibolla muuta sõnastus ümber nii, et komisjonides peaksid päevakorda minevad asjas saama arutatud soovitatavalt, mitte reeglina. TANI liige esitab oma ettepaneku TANI päevakorda esitatavast punktist TANI sekretariaadile ning TANI sekretariaat otsustab, kas antud küsimus vajab põhjalikumalt läbitöötamist komisjonides või saab selle tõsta otse TANI päevakorda. Teine küsimus on see, milline saab olema kokkulepe avalikkusega suhtlemisel? Seda enam, et täna tunneb meie tegevuse vastu huvi ETV. Kas avalikkusega suhtlemise seisukohad arutatakse varem omavahel läbi.

Peaminister väidab, et siin on kõik nii auväärne isikud, et nendele midagi ette öelda on võimatu. Peaminister arvab, et kui midagi on otsustatud, siis tuleks otsustest rääkida. Mida rohkem me sellest teemast räägime Eesti avalikkusele, seda kasulikum. Kui meil on mingid konkreetsed otsused, siis saame sellest teada anda. Aruteludest saab iga inimene rääkida seda, mis on tema seisukoht.

M. Saarma küsib põhimääruse kohta, et seal pole kirjas mitu liiget TANis on.

R. Malmstein vastab, et TANi liikmete arv tuleneb seadusest.

M. Saarma juhib tähelepanu, et eelmine TANi koosseis elas üle ilma aseesimeheta ning küsib, kuidas praeguse TANiga on?

Peaminister vastab, et TANi aseesimeheks on majandus- ja kommunikatsiooniminister sarnaselt valitsuse töökorrale.

J. Aaviksoo on üks tehniline ja sellest tulenevalt ka üks sisuline küsimus. Formaadid on koosseisude puhul üsna erinevad. Mõnikord on ära märgitud asutus, kuskohast isik pärit on, teinekord taas märgitakse ära tema amet. Selle võiks ära ühtlustada. Sisuline küsimus puudutab seda, et meil on põhikirjas öeldud veidi ebaselgelt, et teaduspoliitika ja innovatsioonipoliitika komisjoni ja ilmselt ka TANi liikmeteks on ühiskonnas tunnustatud teadus-, ettevõtlus- ja avaliku sektori esindajad. Siin on kirjas aga nende asutus. Kuidas me sisuliselt neid käsitleme? Kas nad ongi asutuste esindajad või siis nad ei pea ilmingimata väljendama asutuse seisukohta?

Peaminister ütleb, et pigem on see siiski informatiivne ja asutuse nimed võib juurest ära võtta.

J. Aaviksoo arvab, et informatiivses mõttes võiks asutuste nimed kirjas olla, aga võiks ka TANi põhimääruses kirjas olla, et TANi liikmed pole seotud oma esindatava asutuse seisukohtadega. Vastupidine olukord tekitab segadust. Kui igaüks on esindatud persoonina, on töö tulemuslikum.

A. Martinson küsib, kas Vabariigi valitsuse liikmed tohivad sellisel istungil esindada iseennast mitte ministeeriumi?

J. Aaviksoo arvab, et see on valitsuse liikmete endi probleem. Tegemist peaks olema selleks piisavalt kogenud inimestega.

Peaminister kordab üle, et töökorras täpsustatakse, kuidas alamkomisjonide päevakorda saab materjale tööks esitada ja kuidas seda saavad teha TANi liikmed. Peaminister arvab, et härra Martinsoni märkus oli õige ja TANi liikmel on õigus TANi päevakorda tuua soovituslikke ettepanekuid ilma suurema bürokraatiata komisjonides. See sõltub täpsemalt ka küsimuse iseloomust. Aseesimehed alakomisjonidele määratakse. Majandus- ja kommunikatsiooniminister ja haridus- ja teadusminister leiavad 2-3 naissoost esindajat komisjonidesse juurde. Märkused on heaks kiidetud.

T. Maimets märgib, et kui ülesanne on antud, siis tuleb need naised komisjonidesse leida. Härra Maimets juhib tähelepanu sellele, et jäi läbi vaatamata punkt, mis käsitleb teaduspoliitika komisjoni ja innovatsioonipoliitika komisjoni moodustamise korda ja töökorda.

R. Malmstein märgib, et see dokument käsitleti koos teistega läbi ning ainsa märkusena jäi üles küsimus, kuidas TANi liige saab suunata küsimusi TANi allkomisjonide päevakorda.

Peaminister vastab, et ka see dokument on vaikimisi heaks kiidetud koos eelnevate punktidega.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

4.1. Kiita heaks Teadus- ja Arendusnõukogu uue põhimääruse projekt järgmise parandusega:

4.1.1. Projekti täpsustatakse punkti 15 osas sõnastuses nii, et TANI liikmete poolt TANI päevakorda esitatavate teemade allkomisjonidesse viimine on soovituslik, mitte reegel. Selle, kas teema viiakse otse TANI istungile või kas see vajab põhjalikumat läbitöötamist allkomisjonides, otsustab TANI sekretariaat.

4.2. Heaks kiita VV määruse "Teaduspoliitika komisjoni ja innovatsioonipoliitika komisjoni moodustamise kord ja töökord" eelnõu järgmiste parandustega:

4.2.1. Eelnõud täiendatakse punktiga, kus on täpsustatud komisjonide päevakorda teemade ja materjalid esitamise protsess.

4.3. Võtta teadmiseks innovatsioonipoliitika komisjoni ja teaduspoliitika komisjoni uus koosseis järgmiste muudatustega:

4.3.1 Innovatsioonipoliitika komisjoni koosseisu puhul määrata ära ka aseesimees.

4.3.2 Ühtlustatakse eelnõude vormistust komisjoni liikmete kohta esitatavate andmete osas. Antud andmed on eelkõige informatiivse väärtusega ning ei kohusta komisjonide liikmeid esindama nimetatud asutuste seisukohti.

4.3.3 Haridus- ja teadusministri ja majandus- ja kommunikatsiooniministri ülesandeks on teha ettepanekuid komisjonide täiendamiseks 2-3 naissoost liikme võrra.

5. Teaduspoliitika komisjoni tegevuse ülevaade.

R. Vaikmäe märgib, et suurem osa on ülevaatest on statistika kujul juba esitatud materjalides kirjas. Härra Vaikmäe lisab kommentaariks, et komisjon täidab Haridus-ja Teadusministeeriumis tegelikult kahte funktsiooni. Üks on seotud TANI alamkomisjoniks olemisega, teisalt on tegemist ka ministrit ja ministeeriumit nõustava komisjoniga ministeeriumi põhimääruse järgi. Viimaste aastate jooksul on läbivalt kõige enam arutatud Eesti teaduse finantseerimissüsteemi evalvatsiooni ja selle raportit ja selles esitatud järeldusi. Praeguseks on enamus neid läbiarutatud punkte jõudnud ka juba juriidilistesse dokumentidesse, TAKSi muudatustesse. See on olnud komisjoni kõige suurem töö. Komisjon ise moodustab ka oma töögrupe nii nagu mängeeglid ette nägid – näiteks selleks, et töötada välja ettepanekuid finantseerimissüsteemi täiendamiseks. Hindajaks on komisjoni tööle olnud laiemalt teadlaskond üldse ja need keda need määrused ja seaduse eelnõud otseselt puudutavad. Selle koha pealt, milles see komisjon pidi nõu andma, oli ta vajalik ja otstarbekas. Muud punktid on eraldi paberil ära toodud ja härra Vaikmäe on valmis vastama küsimustele.

L. Viik küsib, kas selle komisjoni töös (kuna siin ei kajastu) on sisuliselt olnud arutlusel ka Euroopa Liidu 7. raamprogrammiga seonduv, selle ettevalmistamine ja Eesti seisukohad või kas see on alles tulevikus juhtumas?

R. Vaikmäe vastab, et just seda arutati ka tänasel komisjoni koosolekul ning Euroopa Liiduga seotud teemad on ka varem pidavalt arutlusel olnud. Eesmärk on Eesti seisukohti selles komisjonis kujundada. Komisjon on aidanud kaasa EL raamprogramme ettevalmistavate dokumentide koostamisel.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

5. Võtta teadmiseks teaduspoliitika komisjoni tegevuse ülevaade.

6. Innovatsioonipoliitika komisjoni tegevuse ülevaade

A. Ansip märgib, et innovatsioonipoliitika komisjon on viimaste aastate jooksul koos käinud 13 korda.

T. Danilov annab täpsema ülevaate innovatsioonipoliitika komisjoni tööst. Komisjoni töö on olnud aktiivne ja liikmed on hästi kaasatud. Komisjon on nõustanud TANi ja majandus- ja kommunikatsiooniministri analoogilisel teaduspoliitika komisjonile. Olulisemate komisjonides arutatud teemade osas saab nimetada Riikliku Arengukava T&A ja innovatsiooni osa koostamist, tehnoloogia arenduskeskuste väljatöötamist, T&A infrastruktuuri kaasajastamise ning riskikapitali programmi ja kontseptsiooni väljatöötamist. Moodustatud on ka eraldi alamtöögrupe – näiteks T&A infrastruktuuri programmi kontseptsiooni väljatöötamise tarbeks. 2005. aastal on kõige olulisemaks teemaks kehtiva T&A strateegia innovatsiooni osa realiseerumisele hinnangu andmine ja osalemine uue T&A strateegia väljatöötamises.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

6. Võtta teadmiseks innovatsioonipoliitika komisjoni tegevuse ülevaade.

7. TANi tegevusplaan järgmiseks kolmeks aastaks.

R. Malmstein annab ülevaate teemast ja märgib, et lisamaterjalide hulgas on ära toodud 2-l lehel otsuse projekt, kus on esitatud palju võimalikke sisulisi suuniseid või seisukohti, mis tuleks TANil täna kujundada või vähemalt alustada diskussiooni nende asjade üle. Tööplani ette valmistades võeti aluseks olemasolevad ülevaated, hetkehinnangud ja seadusest tulenevad muudatused, ülesanded ning komisjoni enda võimalikud arengusuunad.

Esimese punkti all, mis on härra Malmsteini arvates kõige kriitilisem ja kõige sisulisem, käsitletakse tervikliku lähenemise kujundamist Eesti T&A ja innovatsioonipoliitikas. See on küsimus, millele on juhtinud tähelepanu erinevad raportid ja hinnangud, mis on käsitletud Eesti T&A rahastamisega seotud küsimusi või innovatsioonipoliitika mõningate aspektide analüüsi. Selles kontekstis näeme praktiliste sammudena järgmisi tegevusi:

Oluliselt peaks paranema statistilise ja muu info kogumine ja terviklik haldamine ning mingil määral ka selle võimalik strateegiline juhtimine TANi poolt. Sageli on tulnud siiani tegeleda tagajärgedele reageerimisega, mitte tervikliku pildi suunamisega. Esimese sammuna on tähtis statistika põhjalikum läbitöötamine. Eelmisse TANi koosseisu kuulunud liikmed mäletavad vast seda, kui eelmisel sügisel esitati ülevaade kuludest ja esimest korda pandi pilt kokku, mida täiendas hiljem omapoolsete ettepanekutega HTM. Siit tuleks veel edasi minna, et terviklik pilt lõplikult paika saaks. Konkreetne ettepanek on teha koostööd Statistikaameti ja Rahandusministeeriumiga ning TANi sekretariaat võiks seda tegevust koordineerida. Selle kaudu saaks tekitada tervikpildi sellest, kuidas statistikat kogutakse ja kuidas selle informatsiooni põhjal saaks tervikpilti paremini juhtida.

- Uue T&A strateegia valmimine kui protsess peaks olema TANi tähelepanu orbiidis pidevalt. Mitte nii, et kui on valmis lõppredaktsioon, siis heidame vaid sellele pilgu. Selle strateegia põhimõttelised seisukohad võiksid tulla ka TANis selle aasta jooksul arutlusele, et oleks võimalik anda ka omapoolne aktiivne sisend strateegia valmimisse.
- Rahastamissüsteem on jätkuvalt suur murelaps ja tekitab jooksvas töös palju pingeid, kui pole selge kuskohast konkreetset rahanumbrid tekivad. Konstrukttiivne ettepanek on juba järgmisel TANi istungil anda ülevaade sellest, millised on ministeeriumide poolsed kavad 2006. aasta eelarve osas ja kuidas see haakub eelarvestrateegiaga, mida saaks ka Rahandusministeerium aktiivselt toetada. Nii selgub tervikpilt sellest, millised instrumendid meil on ja millised on nende mahud ning milliseid võimalikke tulemeid see kaasa toob. See kõik on selleks, et mitte hakata taas tagantjärele reageerima siis, kui eelarvenumbrid on juba paigas. Selles osas on ettepanek, et see punkt võiks selgelt olla järgmine kord päevakorras.
- T&A strateegia komisjonis on tekkinud üsna laiapõhjaline diskussioon ja TANi roll on selles diskussioonis aktiivselt kaasa rääkida. Küsimus on selles, kas teha eraldi T&A strateegia ja eraldi innovatsioonipoliitika strateegia või peaks siin olema üks poliitika. Hetkel on tegijatel erinevad nägemused ja lähtekohad pole päriselt harmoniseeritud. Siin on TANil kindlasti oluline roll edasise suuna ja käsitlemise määramisel.

Teises blokis on TAKS-ist tulenevad ülesanded:

- Üldjuhul, kui on tegemist mahukamate teemadega, siis neid mitte otse TANi päevakorda lülitada. Alati võib olla ideid, mida võib otse päevakorda tuua. Sisuline teema peaks aga siiski allkomisjonidest läbi käima. Paljuski on see töö planeerimise küsimus, et kui palju suudetakse neid teemasid ette näha. Eeldusel, et TAN tegeleb eelkõige strateegiliste küsimustega, siis võiks seda joont hoida.
- Hetkel on TAKSist tulenevaid suhteliselt tehnilisi ülesandeid delegeeritud TANile, aga neid pole siit edasi delegeeritud. Tuleks otsida võimalusi tehniliste küsimuse arvu vähendamiseks ja delegeerimiseks allkomisjonidele, et TAN ise saaks keskenduda rohkem strateegiliste küsimuste analüüsile. Muidu teinekord võtab päevakorrast enamiku osa ära kõikvõimalike otsuste ülekoputamine, kuna seadus näeb sedasi ette. See on töö delegeerimise küsimus.
- Osaliselt TAKSist tuleneva ülesandega seonduvalt ja osalt laiem küsimus on see, kuidas prioritseerida riigi poliitika eri valdkondades, millised on meie prioriteedid? Olemasolev T&A strateegia räägib kolmest võtmevaldkonnast. See valik sündis suhteliselt suvaliselt, mitte sügava ühiskondliku diskussiooni ja analüüsi tulemusena. Need on oma olemuselt suhteliselt laiad valdkonnad. Sisulist prioritseerimist päriselt toimunud ei ole. Paljud teised arenenud riigid kasutavad selleks tulevikuseire ehk foresight metoodikat või analoogseid metoodikaid, mis ühes küljest peavad tagama võimalikult laialdase ekspertide ja huvirühmade kaasamise erinevate valdkondade läbisõelumisse ja analüüsimisse. Teiseks on sellise protsessi mõte tuua asjaomaseid inimesi konsensuslikule otsusele lähemale, mida on lihtsam saavutada, kui protsess on läbipaistev ja põhjalikult ette valmistatud ning kaasav, mitte administratiivne kuskil sündinud otsus, mida inimesed sageli ei mõista või vähemalt ei aktsepteeri. Ettepanek on aktiivselt päevakorda võtta Riigikantselei poolt nn tulevikuseire instrumentaariumi loomise. Sellel aastal võiks rääkida eelkõige metoodika valikust ja konsensuse otsimisest selle ala ekspertide hulgas, kes on selliste harjutustega Eestis varem kokku puutunud (biosektoris on midagi üritatud teha, eViikingite raames on midagi natuke tehtud). Hiljuti tuli ettepanek TTÜ-st, et alustada midagi analoogset. Esmalt on vajalik metoodika paika panna ja planeerida vajalikud ressursid järgneva aastaks, et see realselt läbi viia, kuna selline foresight tüüpi harjutus ei ole kõige odavam. 2007. aastaks võiks jõuda nii kaugele, et TANil oleks oluliselt lihtsam langetada strateegilisi otsuseid ja need oleksid ühiskonnas läbivaieldud ja läbiarutatud ning et oleks tugev instrument valikute tegemisel ja strateegia paremal fokuseerimisel.

Kolmas blokk on seotud TANi enda tegevusega:

- Eelmisest aastast oli positiivne näide ühisprojekt Soomega. Sellist rahvusvahelist dimensiooni on soov natuke rohkem edasi arendada ka tulevikus ja vaadata võimalusi laiemalt.
- Aktiveerida TANi koostööd teiste haruministriumitega, kes hetkel pole tihedalt T&A temaga kaasas. Näiteks Kaitsemistriteerium ja võimalik kaitsekulude osaline kasutamine T&A projektide realiseerimisel jm analoogne.
- Otsida võimalusi TANi töö strateegilisemaks ja huvitavamaks muutmiseks. Seda kas välisesinejate kutsumise kaudu mõne programmi raames või ka teemapäeva või väljasõiduistungite korraldamine.

Need on mõtted, mis on kolme aasta osas praegu sekretariaadi poolt ette valmistatud. Nende blokkide kaupa võiks nad üle käia. Iga punkti juurde on tehtud ka mingil määral esialgne ettepanek olles aga avatud TANi ettepanekutele, mõtetele ja modifikatsioonidele.

Peaminister küsib, kas osalejatel on antud tegevusplaanile täiendavaid ettepanekuid.

A. Martinson märgib, et üks prioriteet riigis on ka T&A suurem liikumine erasektori suunas ja sealsete T&A kulutuste suurenemine, ettevõtluse suurem kaasamine jne. Ometi ei ole TANi koosseisu 2004-2007 tegevusplaanis seda aspekti eriti palju välja toodud. Kas seda aspekti ei peaks rohkem rõhutama? Härra Martinson ei paku küll hetkel välja konkreetset otsuse projekti, aga sooviks antud aspekti rohkem rõhutada kasvõi omaette blokina.

R. Malmstein kommenteerib, et seda teemat on tegevusplaanis käsitletud, kuigi mitte päris sellises sõnastuses, nagu mainis härra Martinson. Tegevusplaanis on ettepanek nr 1.5., mis käsitleb ka tervikliku nägemuse väljatöötamist Eesti T&A ja innovatsioonipoliitika osas ning riikliku innovatsioonisüsteemi kaasajastamist ja sisulist integreerimist. Erasektori puhul tuleks esmalt rääkida käsitlemise määramisest ja alles siis minna instrumentaariumi juurde. Härra Malmsteini arvates sõltub innovatsioonipoliitikast paljus see, kuidas käsitletakse erasektorit ja selle kaasamist.

Peaminister pakub välja, et praegu võiks esitada küsimusi, et mis on puudu ja härra Martinsoni märkus on selles suhtes väga aktuaalne. Tegevuse sõnastamine on veel mõttekoht.

M. Saarma toob välja, et kolmanda punkti osas tasuks mõelda, et kuna on alustatud tihedamat koostööd Soome esindajatega, peaks kaaluma järgmisena Eesti pürgimist Skandinaavia teaduse ja tehnoloogia ruumi üldiselt. Norra ja Rootsi on näiteks teinud T&A valdkonnas viimasel ajal väga tähtsaid otsuseid ning otsustavalt tõstnud teaduse ja tehnoloogia raha. Eesti üksi väga kaugele ei jõua, vajalik on enda identifitseerimine suurema grupi osana. Rootsi-Soome joon võiks olla see kõige realistlikum, järgmine siht võiks seega olla Rootsi. Mõnes tegevusplaani osas võiks ka EL raamprogrammid ära mainida, sest ilma nendeta me kindlasti hakkama ei saa.

R. Villems märgib, et jaanuarist on uuesti töös Nordic Research Board ning seetõttu võiks Soomega koostöö asendada kohe Põhjamaade Research Boardiga. Selleks on pind ja struktuur olemas.

J. Aaviksoo märgib, et Soomet ei pea sellepärast koostööpartnerina kohe Skandinaaviaga asendama. Võib öelda ka tegevuspiirkonnaks Soome, Põhjamaad ja Euroopa Liit. Tegevussuund peaks olema selgelt rahvusvahelise dimensiooni tugevdamine. Selleks võib täiesti olla üks eraldi blokk – Soome, Põhjamaad ja Euroopa Liidu programmides osalemine, hetkel on teemat liiga vähe käsitletud. Ka erasektoriga koostöö peaks olema eraldi tegevussuund ja blokk. Ära peaks olema nimetatud Kaubandus- ja Tööstuskoda, Tööstus- ja Tööstuskeskliit ja teised, kellega võiksime kavandada mingeid ühisüritusi, sest siit laua tagant ei suuda me kõike erasektorit kaasata, mis Eestile selles valdkonnas vaja oleks.

L. Viik märgib, et eelmise nädala peaministri Rootsi visiidile järgnes info, et ollakse väga huvitatud mõttest planeerida tulevikku regulaarseid 3+3 kohtumisi EL liikmetele Läänemere ruumis. Need toimuksid neli korda aastas, kus tulevikus arutatakse ka ühe projektina Läänemere regiooni konkurentsivõimet teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni perspektiivist lähtuvalt. See on väga hea ettepanek. Rootsi pool on juba aktiivselt hakanud seda olukorda selgitama.

Peaminister lisab juurde, et see puudutab Lissaboni strateegia värskendamist. Samuti laiemalt EL raamprogramme jms. Käsitusel oleksid sealhulgas meie prioriteedid ja huvid ning teisalt Läänemere regiooni integreeritud huvid.

A. Martinson lisab idee, et järgmisele TANi istungile kutsuda kaitseministri / Kaitseministeeriumi esindaja, kes annaks ülevaate sõjandustehnika ostmisest. Eialgu on teada suhteliselt vähe, kuidas need on täpsemalt korraldatud.

A. Anisp märgib, et tegelikult oleks TANi dokumentidesse vajalik sisse kirjutada ka NATO suund. Näiteks vastuostukohustuste teema sõjandustehnika ostmisel ning küsimus, kui palju saaks neid teadus- ja arendustegevuse huvides ära kasutada? Kaitseministeeriumi järgmise aasta arendusuuringute eelarve on kõigest 7,7 miljonit krooni.

T. Maimets lisab, et NATO koostöövõrgustikes osalemine ei ole olnud kasutu. Oleme lihtsalt väga vähe aega olnud EL liikmed. Kõik ei ole olnud vaid kaitsetstarbelised uuringud – on käsitletud ka väga palju teisi erinevaid valdkondi, mida uuritakse. Ministeeriumite koostööd on vaja selles valdkonnas parandada.

A. Keevallik teatab, et Eestis on läbi viidud küllaltki palju sõjalise otstarbega teadusuuringute projekte. Mingit laadi keskuse loomise idee teadusuuringute jaoks on õhtus ka NATO poolt. Seda initsiatiivi on tarvis toetada.

T. Luman teeb täiendava ettepaneku – senisest enam prioritseerida tehnikateaduste ja tehnikahariduse valdkonda. Puudus on inseneridest ja tehnikaalastest uurimustöödest. Teadusuuringute ja inimeste harimise juures on tähtis see, et antud tegevus toimub riigi raha eest ning seetõttu peaks riigil olema võimalus suunata vajalikke tegevusi.

Lisaks soovib härra Luman tegevusplaanist välja võtta punkti 3.5, mis kajastab TANi sekretariaadi, mitte TANi enda tegemisi. Samuti tõstatab härra Luman küsimuse, kuidas peab TAN läbirääkimisi ministriumitega, kui TAN ise on valitsuse jaoks nõuandev organ.

Härra Luman ei nõustu ka tegevusplaani punktiga 2.2. TANis arutatavad teemad ei pea varem teistest komisjonidest läbi käima, kuna tegemist on siiski asjatundjate ja ekspertide nõukoguga. Sekretariaat peaks vajadusel komisjonidelt ja mujalt teemade kohta arvamusi koguma. Samuti märgib ta, et kui TAN töötab välja 2005. aasta jooksul uuendusi, siis aasta lõpus on liiga hilja nõuda rahalisi vahendeid järgmiseks aastaks muudatuste elluviimise toetamiseks. Sel juhul on rakendusfaas alles aasta 2007. Seetõttu soovib härra Luman tööd planeerida poolaasta kaupa.

E. Elenurm soovib TANis arutlusele võtta ka Lissaboni strateegiaga seotud teemad ja täpsemalt selle, mis on Eestis selles vallas siiani ära tehtud.

R. Malmstein kommenteerib hr Lumani seisukohti. Väga põhimõtteline küsimus on see, kas TANi liikmed esitavad teemad 10 päeva varem või esitatakse need otse TANi istungile. Paari päeva jooksul ei ole võimalik teemadele saada kommentaare ning nii jäävadki teemad ilma põhjalikuma analüüsita.

T. Luman vastab, et kui saabub päevakorrapunkt, mille puhul on vajalik eelnev analüüs, siis võiks peaminister jätta selle päevakavasse lisamata ning lülitada see järgmise TANi istungi päevakorda koos vahepeal tehtud analüüsiga.

Peaminister võtab kokku erinevaid ettepanekuid. Tööandjate Keskliit ja Kaubandus-Tööstuskoda võiksid tulevikus sõnastada, kuidas peaks TAN kajastama ja toetama teemasid, mis seonduvad T&A tegevustega erasektoris. Rahvusvaheline suund on vaja tõsisemalt ja soovitatavalt eraldi blokina esile tõsta, sh Eesti seisukohad T&A valdkonnas Euroopa Liidus, raamprogrammide käigus toimuv tegevus, Läänemeremaade ühtse ruumi küsimus jne. Lisaks läbimõeldud seisukohad NATO suunal – siin on vajalik asjaga seotud kaitse- ja teiste ministriumite osalemine.

R. Villems märgib, et päevakorda tuleks tõsta ka Euroopa Liidu 7. raamprogrammi ettevalmistamine ning Eesti seisukohtade kujundamine selles osas. Nende seisukohtade osas peaks oma sõna saama öelda ka TAN ning seetõttu tuleks Eesti seisukohad kindlasti võtta mingi hetk arutlusele ka TANis.

J. Aaviksoo küsib, milline on ajakava Teadus- ja arendusstrateegia väljatöötamisel.

T. Maimets vastab, et strateegia on plaanis saata 2005.a. lõpus Riigikogu lugemisele. Praegune strateegia kehtib aastani 2006. kaasa arvatud ning uus strateegia käivitub seega aastast 2007.

Peaminister teeb ettepaneku, et TANi sekretariaat pakub koostöös teiste osalejatega tegevusplaani juurde ka tähtsajad iga punkti osas eraldi.

R. Malmstein märgib, et ajakava valmib koos tööplaani graafikuga. Sellest selgub ka, millised punktid millisel ajahetkel päevakavas võiks olla. Jooksvaid küsimusi tuleb muidugi pidevalt juurde.

T. Luman tõstatab küsimuse, kas TAN ei võiks otsustada, et T&A strateegia põhijooned peaksid olema valmis poole aastaga, et neid saaks siis ka TANis arutada enne, kui läheb strateegia lõplikuks formuleerimiseks ja juba Riigikokku saatmiseks. TANil peaks olema rohkem võimalust strateegia kujunemisse panustada.

Peaminister teeb ettepaneku, et kui märtsis toimub järgmine TANi istung, siis võiks seal ka saada ülevaate T&A strateegia arengust. Nii saaks jõuda olukorrani, mille puhul on suvel võimalik teha sisulisi valikuid.

T. Maimets soovib kaasata sellesse protsessi ka hr Engelbrechti kui T&A strateegia komisjoni esimeest.

T. Luman märgib, et strateegia peaks suveks olema niivõrd valmis, mis võimaldab TANil lisada oma poliitilised seisukohad sügiseks. Kindel teemade valik ja olukorra käik tekitab vähem segadusi.

J. Aaviksoo märgib, et käsitlemist vajavad ka teised teemad – infrastruktuuri programm jms. Valitsuse otsus nendes küsimustes on üks ja reaalsus tegelikult erinev.

Peaminister märgib, et see teema tuleks lisada kohal algatatus küsimuste hulka, Geenivaramu informatsiooni järele.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

7. Teha sekretariaadile ülesandeks täiendada ja täpsustada TANi järgneva kolme aasta tegevuskava arutelu käigus tõstatatud teemade osas ning esitada see järgmisele TANi istungile heakskiitmiseks.

8. Soome ja Eesti T&A koostöö töörühma tegevuse ülevaade ja ettepanekud

R. Malmstein meenutab TANile, et Eesti-Soome ühisistungil 26.mail kiideti ühiselt heaks T&A ja innovatsioonialase koostöö arendamine Eesti ja Soome vahel terve rea teemade osas. Ühisistungil pandi kokku ka koostööd koordineeriv komisjon, kuhu Eesti poolt kuuluvad Martin Zobel, Alar Kolk, Kitty Kubo, Rein Vaikmäe ja Raul Malmstein. Soome pool on samal tasemel esindatud.

Töörühm on jälginud ja arutanud eelnevalt kokkulepitud punktide täitmist. Jaanuaris toimunud kahepoolse töörühma kohtumise kohta on lisatud kokkuvõtte TANi istungi materjalide hulka. Mõlemad osapooled otsivad võimalusi koostöö süvendamiseks. Konkreetsed sammud, mida selleks on vaja astuda:

- miniseminarid, workshop-id mõlemas riigis T&A korraldusega seotud inimestele;
- teadusraamatukogud ja teaduse IT projektid toimivad edukalt ka ilma riigi sekkumiseta ja lähevad selles mõttes edasi nagu autopiloodi peal;
- innovatsioonipoliitika osas on Soome pool tunduvalt rohkem saavutanud kui meie. Selles osas tuleb meie kontakte intensiivistada ja nende kogemust ära kasutada ning sellest õppida.

Praktiline kokkulepe saavutati käesoleval aastal ühisseminari korraldamise kohta Tallinnas innovatsioonisüsteemide rahastamise teemal. Esialgse idee kohaselt on plaanis kaasata ka Läti ja Leedu, võimalusel ka teisi Skandinaaviamaid. EAS valmistab praegu ette konkreetset ettepanekut ürituse korraldamise kohta. Soome pool aitab formuleerida sisu ja otsida esinejaid. Eesmärgiks on suurendada koostööd mitte ainult Soome tasandil, vaid kogu regioonis laiemalt (Balti riigid, Põhjamaad, Läänemere maad). Samuti on läbi selle ürituse võimalik anda impulss T&A strateegia valmimisele.

Teiseks lepiti veel kokku, et Tallinnas toimub eelnimetatud seminari raames võimalusel pooltevaheline kohtumine lähikuudel ning kindlasti toimub sügisel kohtumine Soomes.

Sügiseseks kohtumiseks on plaanis valmistada ette raport kokkulepete ja punktide täitmise kohta ja anda välja vastavasisuline väikestruktuur.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

8. Võtta teadmiseks Soome ja Eesti T&A koostöö hetkeseis.

9. Teadus- ja arendustegevuse baasfinantseerimise määramise tingimused ja kord

Peaminister märgib teema sissejuhatuseks, et siin on reaalne koht otsustamiseks.

T. Maimets nõustub temaga ja märgib, et teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse (edaspidi TAKS) muudatus eelneva aasta lõpus kehtestas uue finantseerimisinstrumendi – baasfinantseerimise. Selle korra kinnitamise juures on oma roll ka TANil. Määrus on lisatud ka TANi istungi materjalide hulka.

See finantseerimise algoritm, mis sisaldab 50% proportsionaalselt publikatsioonide, patentide, patenditaotluste ja 40% grantide, lepingute ja patendimüügitulude ja 10% kaitstud doktoritööde arvuga, see tuleneb nüüd eelmisest TANi istungi otsusest, kus selle üle hääletati. Hääletamise tulemusena saadi 6 häält ühe ja 2 häält teise variandi poolt. See proportsioon on siia nüüd sisse kirjutatud.

Ainsana tuli Kultuurikomisjonis lugemisel juurde üks rida – rahvusteadused. Selle tõttu on uude varianti sisse kirjutatud, et võtta 5% baasfinantseerimise summast ja eraldada see rahvusteaduste toetamiseks vastavalt Riigikogu taatele. Täna hommikul teaduspoliitika komisjon arutas seda dokumenti ning see kiideti heaks, välja arvatud üks punkt, kus tehti ettepanek, et §3 lõige 3 punktid 1, 2 ja 3 välja jätta. Ühesõnaga soovitakse muuta doktoritööde proportsiooni arvestamine lihtsamaks ning jätta ülikoolide enda otsustada, kuidas see jagamine toimuma hakkab. See oli teaduspoliitika komisjoni poolt täitsa üksmeelne otsus ning seetõttu teeb haridus- ja teadusminister ettepaneku ka vastavad punktid välja jätta.

R.Malmsteini on ettepanek – arvestades, kui selline protsess läbi viiakse ja andmed kokku kogutakse, siis on aastate lõikes tegemist suhteliselt stabiilsete andmete ja näitajatega. Aastases lõikes drastilisi muutusi avaldatavate artiklite, litsentside jms kokkulugemisel ei tohiks olla. See tsükkel võiks olla 3-aastane, et mitte kõrgkoole koormata suure aruandlustööga. Igal aastal ei ole mõtet selliseid arvutusi teha, kui sisuliselt see protsente praktiliselt ei muutu, kuna olukord on suhteliselt stabiilne. Kui on teada, et on X miljonit krooni baasfinantseerimiseks, siis proportsioon on stabiilne ja võib seda üle vaadata iga 3 aasta pärast. See teeks aruandluse ja haldamise lihtsamaks, see on puhtpraktiline ettepanek.

T. Maimets vastab, et tegelikult ülikoolidele ja teadusasutustele mingit suurt bürokraatiat uue määruse vastuvõtmisega juurde ei tule. Vajalikud andmed tulevad teaduse infosüsteemi sisse nagunii.

Peaminister küsib kas jutt käib ligi 70 (63 miljonit krooni, täpsustab T. Maimets) miljonist EEK, milles on 95%, millest 50% läheb publikatsioonide, patentide ja patenditaotluste ning muude publikatsioonide koguarvu järgi, 40% läheb siis saadud müügitulude majandusaasta aruannete alusel ja ülejäänud läheb siis rahvusteadusele?

T. Maimets vastab, et 10% läheb seoses doktoritöödega proportsionaalselt, mis on arvestatud 95%ist kogusummast. Rahvusteadusele anname 3 miljonit lisaks sellele, mis neil täna on. Rahvusteaduste jaoks on lisaks ka riiklik programm "Eesti keel ja rahvuslik mälu".

T. Luman märgib, et nii nagu härra Maimets ütles, oli hääletustulemus 6:2, samas kui TANis on oluliselt rohkem liikmeid. Paljud aga sellest hääletamisest osa ei võtnud, kaasa arvatud härra Luman ise. Härra Lumani arvates ei olnud üldse võimalik hääletada, kuna mõlemad

väljapakutud variandid ei vastanud TANis varem kokkulepitule. Varem peaministri eesistumisel kokkulepitut ei õnnestu aga TANi protokollidest leida. Sellepärast härra Luman ei hääletanudki. Samas ei hakka härra Luman siinkohal analüüsima, mis ei vastanud kokkulepitule, kuna see läheks praegu pikale.

Seoses sellega on aga härra Lumanil mitu ettepanekut:

- 1) Härra Luman toetab täiesti härra Malmsteini ettepanekut. TANi valitsemisaeg on 3 aastat. Härra Lumani arvates tuleks ka baasfinantseerimise mahud ja kord üks kord kolme aasta jooksul otsustada. Need baasfinantseerimise rahad on ju mõeldud nii, et teadusasutuste juhtkondadele oleks tagatud teatud finantseerimine, mida saab kasutada uute teadussuundade arendamisel jmt. Resultaat ei sünni ju kohe päevapealt. Kui 3-aastane periood on läbi ja mingit tulemust ei ole sündinud, siis see on nende miinus järgmiseks kolmeks aastaks ja kui on sündinud, siis on see nende pluss. TAN on poliitika kujundaja ning tal on targem teha poliitilisi otsuseid kord kolme aasta jooksul, mitte iga kevad, samamoodi nagu valitsus teeb otsuseid neljaks aastaks.
- 2) Peaminister juba tõstis selle teema. Härra Lumani arvates ei vasta ka see varem kokkulepitule, et varem käis baasfinantseerimise määra puhul jutt 25-40% kogu teaduse finantseerimisest, praegu on see umbes 6% ja ei tule 10% välja. See absoluutselt ei vasta varem kokkulepitule ja sellega absoluutselt leppida ei saa.

Peaminister märgib, et see on riigieelarves kindlaks määratud. Peaminister tuleb veel meelde, et praegu on vaja heaks kiita määruse, mis paneb paika üldreeglid, mitte täpsed numbrid. Konkreetset raha jaotust asutuste vahel praegu ei arutata.

A. Keevallik ühineb härra Lumani seisukohtadega ning märgib, et ELis on keskmine baasfinantseerimine ülikoolidele 36%. Meie hoiame siin miskipärast kinni vanadest mudelitest, mille järgi rahasid jagatakse. Hea, et esimene samm on tehtud, olgu ta siis kasvõi 6%. Härra Keevallik ei nõustu aga härra Maimetsaga, kes ütles, et see ei genereeri uut bürokraatiat. Ülikoolid on nende valemite järgi dokumentide andmisega ülisuures hädas. See on üks väga suur bürokraatia generaator. See rahajagamise valem on liiga keeruline, on vaja lihtsamaid ja stabiilsemaid meetodeid. See, et see teema on üldse toodud alamkomisjonidest TANi, on naeruväärne. TAN ei peaks üldse niisuguste küsimustega tegelema. Rektorite nõukogul oli näiteks ka teistsugune protsentide jaotus, mille puhul jäid ka õhku paljud eriarvamused.

J. Aaviksoo ütleb, et tegelikult pole meil väga palju mänguruumi – seadus on vastu võetud ja meil tuleb edasi minna. Me võiksimise seaduse juurde ka tagasi tulla, aga selle muutmise pole täna võib-olla mõistlik tegeleda. Pärast seda, kui TAN antud teemat arutas, tuli määruse teksti juurde rahvusteaduste punkt – selle osakaalu ei ole TANis arutatud. Kui võtame 60 miljonist 5%, siis saame umbes 3 miljonit. Teame, et kultuurikomisjonis võeti see otsus vastu kultuurisel moel – väga paljude kultuuritegelaste toetusel, kes rahvusteaduste eest seisid ja on küsimus, kas 5% kogumahust vastab seaduseandja tahtele. Seda teemat arutatud ei ole. Nagu me aru saame, on teaduspoliitika komisjon jäänud 5% osakaalu juurde. Rektorite Nõukogus, kus kõik 6 avalikku ülikooli on esindatud, oli see teema samuti arutusel. Nõukogus ei jõutud kokkuleppele selles, mis asi täpsemalt on rahvusteadus, kuid jõuti kokkuleppele, et rahvusteadus võiks olla 5%. Siis on võib-olla lihtsam kokkuleppele jõuda, mis rahvusteadus on. Pärast kõik, mis kuidagi on seotud Eestiga, pole sellepärast veel rahvusteadus.

Mis puutub protsentidesse, siis Rektorite Nõukogu ettepanek oli TANis arutatust veidi teistsugune – mitte võtta see 5% 95%ist, vaid 50%ist, mis tegelikult väga palju summat ei muuda.

Andmete esitamine ei ole tegelikult suur bürokraatia. Vähemalt Tartu Ülikoolis on küll teaduse infosüsteem sellisel tasemel, et see üle poole päeva ühe ametniku tööd ei nõua. HTMil peaks need andmed tegelikult olema olemas, et HTMist võiks saada usaldusväärseid andmeid selle kohta, mis on meie teaduse seisund, kui palju me teeme ettevõtlusele, kui palju teeme rahvusvahelistele firmadele. Seega oleks mõistlik iga-aastaselt materjale esitada. See, kui tihti rahastamisnumbreid muutma hakata pole nii väga oluline, kuna see väga palju ei muuda,

vaid mõned protsendid. Kui kellelgi läheb paremini, on rohkem patente ja lepinguid, siis võib ta ka natuke rohkem baasfinantseerimist saada. Siin ei ole probleemi.

M. Saarma sihtfinantseerimist ei kritiseeri, sest härra Maimets soovitas, et ei tasu minna remontima seda masinat, mis liigub. Niisugust asja nagu sihtfinantseerimine pole kuskil Euroopa maades olemas. See on puhtalt riiklik fenomen, mis sisuliselt hoiab üleval vanu struktuure. Oluliselt tuleks suurendada Eesti Teadusfondi osa, sest see on väga väike. Baasfinantseerimine pluss sihtfinantseerimine proportsioon on õige, hetkel 33%. Sisuliselt peaks sihtfinantseerimine olema baasfinantseerimine – see on tema õige nimi. Käesolevas dokumendis ei ole summast midagi räägitud, kuid praktiliselt on praegu need proportsioonid ära määratud selle järgi, kuidas Eestis on teadust toetatud viimase 15 aasta jooksul. Baasfinantseerimine sisuliselt jätab järgnevas kolmeks aastaks siiani toimunud finantseerimist, kuna sellel põhineb tulemuslikkus. Need, kellel on viimased 15 aastat olnud piisavalt raha, on saanud häid tulemusi, nemad selle süsteemi järgi võivad. See on õiglane, aga siia peaks jätma mingisuguse puhvriruumi 10-20% sinna, kus me tahame midagi edasi viia. Mitte toetada ainult neid, kes siiani on midagi teinud, vaid äkki meil on Eestis vaja midagi muuta.

T. Maimets vastab, et uute asjade toetamiseks on olemas eraldi finantshoob riiklike programmide näol, nt. "Eesti keel ja rahvuslik mälu", tippkeskuste programm jne. Sellega, et EL-is ei tunta sihtfinantseerimise taolisi instrumente, pole härra Maimets päris nõus. Näiteks 6nda raamprogrammi Interreg puhul on tegemist täpselt sama tüüpi sihtfinantseerimisega, ainult sellel on teine nimi.

R. Villems märgib, et sihtfinantseerimine ja baasfinantseerimine on tegelikult üks ja sama. Sihtfinantseerimine ei ole instrument, mida institutsioonidele pähe määratakse. Institutsioonide teadusnõukogud teevad ise ettepanekud ja ise esitavad taotlused. Nad on absoluutselt vabad esitama projekte uutele teemadele, jätkama vanade teemadega. Baasfinantseerimine loodi selleks, et anda T&A asutustele teatavat krediiti nt. ELi projektide jaoks, kus nõutakse ettekrediteerimist 6-9 kuud.

Eesti teadusfinantseerimises on praegu humanitaarteaduste finantseerimine summas 22 miljonit EEK aastas ja sellele lisandub veel 3-4 miljonit EEK baasfinantseerimisest, samas kui arstiteaduste finantseerimine on 27 miljonit EEK. Seda pole üheski teises riigis. Minu eesmärk ei ole rahvusteaduste finantseerimise vähendamine, aga proportsioonid rahastamises on paigast ära. Poliitiliselt on äärmiselt raske midagi ümber jagada vaesuse juures. Me peaksime suutma siin langetada need tõsised poliitilised otsused. Me peame otsustama, millised teadusteemad valida, nt tehnika ja härra Villemsi soovitusel arstiteadus. See on ainus poliitiline otsus, mis on oluline.

T. Luman uurib, miks seda otsustamisprotsessi siis hägustatakse. Kui juba akadeemikud ise ütlevad, et siht- ja baasfinantseerimine on sisuliselt üks asi, siis miks TAN ei saa teha otsust baas- ja sihtfinantseerimist kokkuliitmise kohta? Olukord on liiga segane. Need baasfinantseerimise jagamise protsendid on ilmselt saadud ekspertide arvutuste tulemusena, aga meil on vaja lihtsamat süsteemi.

Peaminister küsib, kas seaduses ei olnud mitte kirjas, et TAN peab otsustama teadusrahade summade jaotuse prioriteetsete valdkondade vahel sihtfinantseerimise puhul? Selle otsuse peab tegema ka ju 2005.a. kohta, mis juba käib?

T. Maimets ütleb, et see otsus tuleb teha 2006. aasta kohta. Kehtiva otsuse alusel, mis on tehtud juba mitu aastat tagasi ja mida keegi pole vahepeal muutnud, on raha valdkondade vahel ära jagatud. See TANi otsus kehtib jätkuvalt, kuna keegi pole seda tühistanud. Selle otsusega määrati ära protsendid valdkondade vahel.

T. Luman küsib, kuidas on võimalik niimoodi asju tõlgendada? Kui parlament võtab vastu riigieelarve seaduse igal aastal, siis põhimõtteliselt kui on mingi kogu, mis peab pärast otsustama millegi jaotuse, siis kahjuks tuleb a priori need otsused teha iga aasta, sest seadus on kõrgemalseisev akt.

Peaminister teeb ettepaneku järgmisel TANi istungil asjatundjatelt selles võtmeküsimuses selgust küsida. Seetõttu võiks määruse praegu teadmiseks võtta ja arutada seda uuesti järgmisel istungil tuues siia teise TAKSist tuleneva otsuse, mis puudutab sihtfinantseerimise valdkondade osakaalusid. Siis saab tervikuna näha neid numbreid.

T. Maimets väidab, et 2005.a. kohta on selles valdkonnas otsused juba tehtud. Rääkima peab 2006.aasta finantseerimisotsustest.

R. Villems märgib, et baasfinantseerimine viidi sisse TAKSi põhilise eesmärgiga teenindada raamprogrammide ja struktuurfondide rahadest tulenevaid kohustusi ette finantseerides. Kui me seda praegu läbi ei hääleta ja kui see raha ei tule väga kiiresti asutustesse, siis peavad nad võtma kommertsbankadest laene, mis ei ole mitte mingil juhul abikõlblikud. Me peaksime selle baasfinantseerimise ära kinnitama, et see raha jõuaks asutusteni. Muidu peavad T&A asutused võtma umbes miljon EEK laenu.

J. Aaviksoo ütleb, et kui baasfinantseerimise instrument sai tehtud, siis arutati baas- ja sihtfinantseerimise liitmist. Olles osalenud ise TAKSi väljatöötamise protsessis 1996. aastal, toob härra Aaviksoo välja, et põhjus, miks viidi sisse sihtfinantseerimine erinevalt baasfinantseerimisest oli järgmine: varem jaotati asutustele kümneid ja sadu miljoneid kroone ilma, et keegi oleks kunagi küsinud, kas sellest kunagi midagi tagasi ka tuleb. Siis sai vastu võetud otsus, et tehakse sihtfinantseeringuna seda baasfinantseerimist ja antakse raha konkreetse teadustöö peale ja iga kord vaadatakse, kas mingi tulemus on ka olnud või ei ole. See oli põhjus, miks 1996. aastal tekitati sihtfinantseerimine. Kui me oleme täna veendunud, et kvaliteedikontrolli mehhanismid ja tulemuslikkuse kontrolli mehhanismid on paremad, võib kaaluda sihtfinantseerimise liitmist baasfinantseerimisega. See tähendab TAKSi muutmist, mida TAN võib arutada. Kui räägime 2005. aastaks baasfinantseerimisest, siis teadusasutustel ja ülikoolidel on seda raha vaja mitte teadusuuringute või olemasolevate tegevuste toetamiseks, vaid selleks, et ELi ja EASi lepingute jaoks panna finantseerijate poolt nõutav kaasfinantseerimine. Kui me jätame selle otsustamata, siis peavad ülikoolid ja T&A asutused minema panklaenu võtma selle jaoks. Selleks on see instrument loodud.

T. Luman märgib, et valitseb segadus selles osas, kuidas ja kuhu riigi raha läheb. Härra Luman ei soovi, et ülikoolid ja teadusasutused kohe pankrotti läheksid. Näib, et bürokraatiamasin on nii hästi töötanud jälle, et 2005.a. asju enam eriti muuta ei saa. Aga härra Luman soovib, et TAN aasta pärast samasuguses seisus ei oleks. Seetõttu teeb härra Luman ettepaneku järgmiseks TANi istungiks kaasa tuua vajalikud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muudatuseettepanekud, et baas- ja sihtfinantseerimine ühendada. Härra Aaviksoo oli ka nõus, et paneme baas- ja sihtfinantseerimise kokku. Teeme selle süsteemi ükskord lõpuks mõistuspäraseks ja saame need protsendid ka kokku. Baasfinantseerimise protsentide määramise periood peaks olema 3 aastat.

Härra Lumanil on 2 ettepanekut. Esiteks, 2006-2009 ehk esimene periood vaieldakse akadeemikute ja rektorite vahel läbi ja lepatakse protsendis kokku ilmselt vastavalt väljakujunenud de facto'le ning TANis arutatakse, kus suunas on vaja prioriteete kallutada. Teine variant on see, et jääb nii, nagu määruses on kirjutatud, aga nagu ütles härra Saarma, tõstetakse umbes 25% välja prioriteetsete valdkondade toetamiseks. Need on 2 töötavat skeemi. Kolmas küsimus, mis küll ei puuduta baasfinantseerimise skeemi, aga haakub sellega – täna on ülejäänud osa, grandirahad, ühes hunnikus kõigi teadusvaldkondade osas. Peaks olema teatud hulk teaduste valdkondi, mille rahalise toetuse protsentuaalse jaotuse vaidleb TAN läbi.

Peaminister võtab kokku, et me oleme antud hetkel sundseisus ja peame andma sellele määrusele ajutise heakskiidu, mis kehtib 2005. aasta lõpuni ning 2006. aasta alguseks töötatakse läbi võimalused sihtfinantseerimise ja baasfinantseerimise ühendamiseks. Teiseks on meil TAKSis säte, mille härra Malmstein kohe ette loeb.

R. Malmstein loeb TAKSist ette §11 lõige 1 punkti 6¹: "(TAN) määrab kolmeks aastaks sihtfinantseerimise valdkonnad ning valdkondade ja valdkondadevahelise finantseerimise proportsioonid, lähtudes haridus- ja teadusministri ettepanekust". See ettepanek tuleks nüüd HTMi poolt esitada.

Peaminister võtab kokku, et kui TAN järgmine kord märtsis koguneb, siis esitab HTM ülevaate valdkondade vahelisest jaotusest 2003, 2004, 2005 ja siis, kuna nagunii tuleb arutada uut eelarvestrateegiat, siis ka ettepanekud jaotuste osas 2006, 2007, 2008. Siis saab selles osas avada arutelu nii täpselt, nagu need numbrid tulevad ja siis vaatame, mis tegelikud prioriteedid on jne.

T. Luman teeb ettepaneku, et kuna tema poolt esitatud ettepanekutele eriti sõjakat kriitikat ei tulnud, siis härra Luman palub, et kui TANis hakatakse arutama 2006.a. jaoks ettepanekuid, siis on arvestatud ka härra Lumani tänaseid ettepanekuid või vastuväidete puhul on toodud välja vastav seletus.

A. Keevallik juhib lõpetuseks veel tähelepanu teatud vastuolule, et ka selle laua ümber istuvad suurte teadusrahade saajad, kes ise ostustavad mängureeglite üle, mille läbi seda raha saadakse. Nii on see kahetsusväärset ka teistes kogudes, näiteks teaduspoliitika komisjonis ja mujal. Härra Keevallik on veendunud, et kaua see niimoodi kesta ei saa. Siin hoitakse väga selgelt status quo'd. Ega härra Saarma asjata ei räägi 15 aasta tagusest skeemist, mida hoitakse. Muutusi on väga raske saavutada. Järgmine kord peaks ka seda väga tõsiselt arutama.

Peaminister vastab, et järgmisel korral vaieldakse see küsimus põhjalikumalt läbi.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

9.1 Kiita ajutiselt, kuni 2005. aasta lõpuni heaks Haridus- ja Teadusministeeriumi määruse "Teadus- ja arendustegevuse baasfinantseerimise määramise tingimused ja kord" eelnõu.

9.2 Teha Haridus- ja Teadusministeeriumile ülesandeks vaadata üle sihtfinantseerimise, infrastruktuuri kulude, Eesti Teadusfondi rahastamise ja baasfinantseerimise korraldus.

9.3 Arutada järgmisel TANi istungil sihtfinantseerimise valdkondade jaotust aastateks 2006-2009.

10. Kohal algatatud küsimused

A. Ansip teatab, et peab lahkuma enne TANi istungi lõppu. Kindlasti meil on kiireloomuline arutada Geenivaramu temaatikat selles võtmes, et kust saada ruttu 130 miljonit EEK, aga me ei saa kuidagi vältida teemat, kust leida see raha, millega tagada lämmastiku ja proovide hooldust teostava inimese palgal hoidmine. Kindlasti ei tohi lasta Geenivaramut ära surra.

Teine teema on seotud T&A infrastruktuuri ja selleks vajaliku rahaga. Vastav määrus on MKMi poolt tehtud. HTM ei kooskõlastanud määrust sellepärast, et räägitud 400 miljoni EEK asemel figureerib seal ainult 230 miljonit EEK, et summa ei sobi. Rahandusministeerium ütleb, et mööbel ja aparatuur ei ole abikõlblikud ning on sellepärast jätnud määruse kooskõlastamata. Samas leiab härra Ansip, et seda teemat ei peaks täna siin arutama, kuna härra Ansip on esitanud kabinetile vastava teema arutamiseks järgmisele nõupidamisele.

Peaminister märgib, et teaduse infrastruktuuri ja tippkeskuste rahaprobleeme arutab kabinet 10. veebruaril. See on üks keeruline küsimus. Peaminister leiab, et praegu saab TANis avaldada ainult kahetsust, et selle teemaga on niimoodi venitatud.

Geenivaramu olukorra informatsioon

R. Villems märgib, et ta on Geenivaramu nõukogu pikaajaline ajutine kohusetäitja ja kolleeg Saarma on samuti nõukogu liige. Nõukogu koosneb teatavasti kolmest Vabariigi Valitsuse (edaspidi VV) nimetatud liikmest, kolmest Riigikogu liikmest ja kolmest Teaduste Akadeemia esindajast. 22. veebruaril 2005. saabub see hetk, kus vastavalt tööseadusandlusele lähevad kõik praegu Geenivaramus töötavad inimesed vallandamisele. Geenivaramul jätkub siis 2-3 miljonist olemasolevast rahast vallandamistasude väljamaksmiseks. 22. veebruaril tekib hetk,

kus seal pole enam inimesi, pole valvet jne. Seadusest tuleb terve rida iseärasusi, mida VV sarnasel juhul peab tegema. Nõukogu lõpetab oma tegevuse jne. Härra Villems arvab, et tegelikkus ei pruugiks olla nii hull, aga raske on see olukord küll. Keeruline on otsustada, kas see on üldse TANi küsimus, aga ei ole teada, kuhu komisjonidesse seda edasi suunata. Vaja on poliitilist otsust, mitte teaduslike probleemide arutelu. Geenivaramu võib lõpetada, võib säilitada, saavutada selle, et kuskilt tuleb lämmastik, et DNA ei hävi. Rohkem härra Villems sellest rääkida ei saa, kuna siin puudub minister, kelle vastutusalas Geenivaramu on. Selline on informatsioon.

Peaminister võtab teema teadmiseks. Peaminister küsib härra Villemsilt kui teadlaselt ja TANi liikmelt, et kas sellel asjal on selge visioon.

R. Villems märgib, et Geenivaramul on absoluutselt selge visioon olemas, ilma igasuguse kahtluset. See on tulevikus oluline selleks, et Eesti kliinilise meditsiini teadus püsiks konkurentsivõimeline maailma tasemel. Kui läheb hästi, tuleb ka avastusi, aga avastusi niimoodi planeerida ei saa. See on boonus. Kui üldse midagi on teaduse infrastruktuur, siis just niisuguse asja loomine on kliinilise ja biomeditsiini jaoks vajalik infrastruktuur, mida kellelgi teisel maailmas hetkel käepärast ei ole.

T. Luman märgib ettevõtjana, et kui ei katseta ja ei ürita, siis kindlasti elus midagi ei juhtu. Isegi kui räägitakse 130 miljonist, siis tegelikult isegi see on lõppkokkuvõttes väike raha üritamiseks midagi suurt, kui seda just ühe aasta jooksul ei vajata. Härra Luman leiab, et tasub riiklikult ikkagi läbi mõelda. Me ei tea, võib-olla tõesti me üks päev seisame olukorra ees, kus me pole sellest projektist midagi saanud. Aga kohe kindlasti ei tule sellest midagi siis, kui me isegi ei ürita.

M. Saarma märgib, et sarnast programmi püütakse püsti panna nii Soomes kui Rootsis ja midagi on olemas juba Islandil. Võib paar asja välja tuua. Üldiselt ei tasu uskuda kõike seda, mida Eesti lehed kirjutavad. Geenivaramu on olnud vaba Eesti kõige uljam projekt, mis on ühe vähesena jõudnud rahvusvahelise meedia künnisest üle. Praegu me jõuame sinna põhiliselt AIDSi statistikaga. Teiseks võttis Eesti vastu seadusandluse (geeniseadusandluse), mis on oluliselt parem kui Islandil. Selline seadusandlus ei läheks täna enam läbi ei Rootsis ega Soomes. Nii paindlikku, nii tarka seadust ei ole keegi siiani vastu võetud, selletõttu on meil tohtu suur löögivõimalus. Üle hinnati seda, et projekt hakkab kohe raha sisse tooma. Tegelikult juhtus ju see, et NASDAQ läks alla ja tuli kriis börsidelt. Hetkel ei ole seetõttu ka loot, et tuleks erainvestorite raha. Ainus võimalus on see, et projekt on nüüd avalik ja et me seome ta korralikult seadusega ja hangime raha nendest riikidest, kes on huvitatud geeniprogrammist, aga ei julge vastu võtta seda seadust. Vajalikud rahasummad on tegelikult väikesed. See on koht, kus võiks käd kokku lüüa ja ühe korraliku programmi kokku panna.

R. Villems märgib, et Geenivaramu erafinantseerimine oli VV otsus. Eesti tollaegne valitsus keeldus Geenivaramu projekti finantseerimast väitega, et seda raha vedeleb kõikjal nii palju. Kvalifitseeritud hääleenamusega oli seal üks kantsler ja kaks ministrit ning kolm parlamendi liiget, kelle häältega otsustati, et see peab minema erakapitali kaudu, mitte riigi rahade kaudu. Seega on see küsimus hetkel taas VV ees.

Peaminister märgib, et me võtame selle info teadmiseks, sest siin ei saa me midagi otsustada.

R. Villems küsib, mis saab 22. veebruaril 2005?

Peaminister märgib, et täna on 1. veebruar ja meil on 3 nädalat aega. Peaminister nendib, et ettepanekuid praegu ei ole, aga sotsiaalminister, majandusminister ja haridusminister võiksid koos härra Villemsi ja Geenivaramu nõukoguga töötada välja, milline oleks positiivne plaan, milline oleks keskmine plaan ja milline oleks väga hull plaan. Väga hull plaan on härra Villemsi poolt kirjeldatud olukord. 130 miljonit EEK ei ole võimalik nii kergesti leida. Täna me jagasime ligi 70 miljonit EEK baasfinantseerimisele ja kui geenuuringud on tõeline baasteadus, kas siis tuleks panna näiteks kogu baasfinantseerimine geenuuringute peale. Vaeval, et kogu teadlaskond leiaks, et see oleks mõistlik strateegiline investering. Kui

Geenivaramu väidab, et Soomes, Rootsis või mujal on võimalik tekitada huvi Geenivaramu vastu, siis selle nimel tuleb töötada ja selle kohta materjalid esitada.

R. Villems märgib, et vastavate küsimuste kohta on kõigile asjaosalistele ministritele terve hunnik materjale kokku toodud juba alates 2004. aasta jaanuarist.

Peaminister võtab antud arutelu kokku, et see teema tuleb viia arutamisele kabinetti enne 22. veebruari.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

10.1. Võtta teadmiseks informatsioon teadus- ja arendustegevuse infrastruktuuri programmi kohta.

10.2. Võtta teadmiseks informatsioon Geenivaramu olukorra kohta.

Peaminister